

LNAK vēsture

Latviešu ieceļošana Kanādas Londonā un

Londonas Latviešu Kopa.

Aleksis Dreimanis

287 Neville Drive, London, On, N6G 1C2

Canada.

Ieceļošana

Kanadas Londona atrodas dienvidrietumu Ontario. Pirmie latviešu ieceļotāji tur bija tā saucamie veclatvieši—Rietumu Ontario Universitātes politisko zinātņu profesors Kristaps Bitners (ieceļojis no ASV 1938. gadā) un tuberkulozes sanatorijas darbinieks Barons. Viņi abi bija iekļāvušies vietējā kanadiešu sabiedrībā. Trimdas latviešu ieceļošana sākās 1947. gada rudenī, kad ieradās 8 latvietes un sāka savu līguma gadu kā kopējas slimnīcās. 1948. gadā sekoja nākošās kā vīriešu, tā sievietes grupas, kas bija noslēgušas ar Kanādas valdību strādāt vismaz vienu gadu tādus darbus, kuriem Kanādā trūka darbinieku. Londonas apvidū tie bija sievietēm par slimnieku kopējām un mājkalpotājām, vīriešiem Haidro transformatoru būvdarbos un lauksaimniecībā. Sākot ar 1949. gadā no ziemeļiem sāka ieceļot latviešu kalnraktuvju un mežu strādnieki pēc līguma gada nostrādāšanas, meklējot labāk samaksātu darbu, kā arī agrāko ieceļotāju ģimenes. Daudzi strādāja būvdarbos, jo Londona strauji auga. Jaunieši centās turpināt izglītību – gan augstskolās, gan žēlsirdīgo māsu skolās.

Londonas Latviešu Kopas dibināšana un 1948-1959 gadu posms.

Sākumā latvieši satikās mazās draugu un paziņu grupiņās, īpaši svinot dzimšanas dienas. Pirmo kopīgo sanākumi ar 20 dalībniekiem noorganizēja Aleksis Dreimanis, kurš bija ieradies Londonā kā Rietumontario Universitātes lektors ģeoloģijā. Šī sanākums notika kādā svētdienā augusta sākumā Viktorijas parkā. Tad nolēma dibināt Londonas Latviešu Kopa un izraudzīja rīcības komitēju tās veidošanai un Londonas un tās apkārtnes

latviešu apzināšanai. Organizācijas nosaukumā biedrības vietā izvēlējās kopu, lai uzsvērtu saimes locēkļu, latviešu kopību bez jebkādam atšķirībām.

Sākuma sanāksmes notika katru svētdienu Viktorijas parkā. Centamies savstarpēji palīdzēt ar informāciju par darbu, izglītības un dzīvokļu iespējām un piederīgo izsaukšanas . Uzņēmām kontaktu ar Darba pārvaldi, kur reizēm bija jākarto problēmas patreizējā darbā.

Sākot ar rudeni mūsu sanāksmes bija gan Ukrainu Klubā, gan mazās Luterāņu baznīcas pagraba telpā, vai arī citās īretās telpās. Lielākais sarīkojums - Latvijas Valsts svētki - notika pie Annas Vanagas pašūtā Latvijas kara Katoļu Kulturas Centrā. Vietējās radio stacijas raidījumā Aleksis Dreimanis pastāstīja par Latviju un 18. novembri. 1948. gadā Ziemsvētku dievkalpojums bija kopā ar igauņiem Luterāņu baznīcā, katrai tautībai dziedot Ziemsvētku dziesmas savā valodā. Līdz Londonas Latviešu draudzes dibināšanai 1949.gadā Londonas Latviešu Kopa organizēja luterāņu dievkalpojumus ar latviešu viesu mācītājiem saziņā ar divām luterāņu sinodēm .

Londonas latviešu skaits pieauga no 30 1948. gadā 100 1949. gadā un pāri par 200 1950. gada beigās. Gadu vēlāk tas jau bija 300, ieskaitot 50 bērnus. Daļa gadus jaunāko gan aizbrauca strādāt citās pilsētās.

1948.gadā valdes priekšēdis bija Aleksis Dreimanis, bet 1949.gadā viņa tēvs vēsturnieks Pēteris Dreimanis. Sakot ar 1949.gadu atkal Aleksis Dreimanis bija priekšēdis, angļu valodas prasmes dēļ. Biedru nauda mēnesī pirmajos gados bija 50 centi vīriešiem un 25 centi sievietēm. Tās bija samērā augstas, ņemot vērā tā laika zemās algas, bet biedri bija atbrīvoti no ieejas maksas Kopas sarīkojumos, izņemot viesu koncertu un teatra izrādes, vēlākos gados. Tajos ieejas maksas sākumā bija 50 centi, vēlāk 1 dolārs. Pēc dažiem gadiem biedru naudas bija jāmaksā tikai ģimenes galvām un vieniniekiem.

Pirmo gadu vasarās sakot ar 1949. gadu sanāksmes notika divi reizes mēnesī zem kupla ozola Gibona parkā dažādu jautājumu apspriešanai . Dalībnieku skaits parasti pārsniedza simtu, jaunieši spēlēja volejbolu vai arī peldējās Temzas upē. Pārēja gada laikā sanāksmes bija īretās telpās pilsētas centrā, un bieži tās noslēdzās ar deju. Sanāksmēs ar deju nebiedriem par piedalīšanos bija jāmaksā – vīriešiem 50 centi, sievietēm 25 centi.

Sākot ar 1949. gadu Londonas Latviešu Kopai privatos dzīvokļos bija bibliotēka, bērniem bija sestdienas skola un bērnu dārzs. Nodibinājās arī tautas deju grupa Ausmas Bekmanes vadībā.

1950.gadā izveidojās Dāmu komitēja, kas bija ļoti aktīva, ar saviem sarīkojumiem – bērnu karnevālu, bērnu un jauniešu pēcpusdienu ar pašu priekšnesumiem , in pēc dažiem gadiem viņas rīkoja Ziemsvētku tirdziņu, kas bija Kopas galvenais ienākuma avots. Reiz mēnesī, izņemot vasaras, Dāmu komitēja sūtīja drēbju un Ziemsvētku dāvanu saiņus uz Vāciju.

1952.gadā Dāmu komitēja rikoja deju vakaru Rudens vakars $\frac{3}{4}$ taktī ar grāmatu un tautisko lellju izlozi, lai sagadātu līdzekļus O.Kampes ģimenes atbalstam Vācijā, kurai Kopa palīdzēja vairākus gadus. Londonas Latviešu Kopa arī sūtīja ziedojumus un grāmatas Minsteres Ģimnāzijai Vācijā.

1950.gadā nodibinājās koris ar operdziedātāju Jāni Niedru kā diriģentu. Vēlāk koŗa vadību pārņēma Leontīne Laksta, un koris ar laiku kļuva neatkarīga vienība.

1951.gadā sāka darboties jaunātnes kursi un akadēmiskā sekcija, kas vēlāk pārveidojās par stūdiju sekciju ar diskusijām par aktuāliem temātiem.

Sekojoŗ Londonas Latvieŗu Kopas priekšēŗa vietnieka Antona Liepiŗa ierosinājumam, pēc 1950. gada Lāčplēŗa dienas sarīkojuma 11. novembrī nodibinājās Daugavas Vanagu Londonas nodaļa. Turpmāko sarīkojumu vairumu Londonas Latvieŗu Kopa un Daugavas Vanagu nodaļa rīkoja kopīgi. Tā 1953. gadā no 29 sarīkojumiem, kuŗu rīkošanā piedalījās Londonas Latvieŗu Kopa, 22 bija kopīgi ar Daugavas Vanagu Londonas nodaļu. Abām organizācijām kopīga bija arī teātra trupa Teodora Zandersona vadībā. Daŗu svinīgu sarīkojumu rīkošanā piedalījās arī Luterāņu Draudze un Katoļu Kopa. Sākot ar 1951. gadu visas organizācijas piedalījās kopīgā informācijas biļetena izdošanā. To līdz 1968. gadam sastādīja E.Ūdris.

50-to gadu sākumā bija daŗi īpaŗu sarīkojumi, kādu vairs nebija turpmākajos gados: Latvijas ģeneralkonsula Beŗa Nīla Braisona un viņa kundzes viesošanās Pļaujas

svētkos 1951. gadā, iestādot ozolu pie jaunās luterāņu baznīcas; Latvijas sutŗa Lielbritanijā Kārļa Zariŗa un viņa meitas Marianas viesošanās 1952. gada Latvieŗu Dienu sarīkojumā, kuŗā piedalījās 180 dalībnieki; bijuŗā ministra Alfrēda Bērziŗa viesošanās 1954.gadā.

Sarīkojumos visbieŗāk bija referāti vai informācija par aktuāliem tēmatiem. Ikgadus bija Latvijas svināmo dienu sarīkojumi: Līgo svētki ārpus Londonas; Ziemsvētku eglīte ar bērnu priekŗnesumiem; karnevāls; bērnu svētki parkā; bērnu un jaunieŗu pēcpusdienu telpās; skolas nobeiguma akts. Laiku pa laiku bija profesionālu mākslinieku koncerti – dziedāja Jānis Niedra (viņŗ dzīvoja Londonā), Priednieks- Kavarra, Herta Lūse. Elza Źebranska,

Ksenija Brants, Paula Brīvkalne, Ludmila Sepe, Elfrīda Karlsonē-Bērziŗa, Rita Źebrauska u.c.; spēlēja Latvijas trio, deŗoja Latvijas Operas baletdeŗotāji; bija viesu izrādes ar Adolfu Kaktiŗu, Anŗlāvu Eglīti, Jāni Sābertu, kā arī paŗu un kaimiŗu pilsētu latvieŗu teātra uzvedumi, deŗu vakari, bērnu darbu izstādes. Gleznu izstādes rīkoja galveno kārt kanādieŗu informēŗanai, vienu no tām ar Toronto latvju

gleznotāja darbiem nācās pagarināt. Vasarās notika vairāki izbraukumi, gan uz Hurona vai Eri ezeru, gan arī uz Niagaru.

Kanādiešiem latvieši un Latvija bija kautkas jauns, un Baltijas valstis reizēm sajauca ar Balkānu valstīm. Ikvienam iebraucējam bija jāstāsta par savu zemi un komunisma īsto seju, un šadi stāstījumi bija jāatkārto arī Londonas Latviešu Kopai. Sākumā šos informācijas stāstījumus baznīcās un skolās organizēja Konrona kundze, it īpaši aicinot Teklu Bangu par runātāju, vēlāk pievienojot arī Leontīni Lukstu ar latviešu tautas dziesmām, viņu abu sarīkojumu skaits bija ap 60. Ar laiku šādu sarīkojumu kārtošanu pārņēma Londonas Latviešu Kopa. Dāvinājām arī Londonas Publiskai bibliotēkai grāmatas par Latviju angļu valodā.

J. Paukšēnam 1958. gadā izdevās noorganizēt iknedēļas latviešu informācijas un mūzikas raidījumus CHLO raidītājā, bet pēc nepilna gada tie bija jāpārtrauc, jo bija grūti savākt pietiekošu skaitu reklāmas sludinājumu raidījumu izdevumu segšanai.

Kanādas avīzēs laiku pa laikam ievietojām rakstus lasītāju vēstulēs, it īpaši skaidrojot komunistu rīcību Austrum-Eiropā, un pirmajā gadā arī atspēkojot dažu kanādiešu pārmetumus, ka iebraucēji – dipīši - atņemot darbu īstājiem kanādiešiem. Te mums nāca talkā Rietumu Ontario Univeritātes prezidents Dr. Hals, vietējās avīzes ievadrakstā uzsvērot, ka visi šie sūdzētāji vai nu paši ieceļojusi Kanādā vai viņi ir ieceļotāju pēcnācēji.

Ieinteresēta par jaunatbraucēju īpatnībām, YMCA ikgadus rīkoja starptautisku izstādes-tirdziņus, un Londonas Latviešu Kopas Dāmu komitēja tajās iekārtoja Latvijas stendu. Reizēm tajās arī piedalījās mūsu deju kopa Ausmas Bekmanes vadībā un solisti – Jānis Niedra un Leontīne Luksta, Ritas Šeferes klavieru pavadījumā.

1951. gada 8. augustā Londonas Latviešu Kopa rīkoja Viktorijas parka estrādē latviešu vakaru ar jau minēto solistu dziesmu programmu un tautas deju kopas priekšnesumiem. Skatītāju skaitu vērtēja uz 2000. Dažus gadus vēlāk (1958. g) mūsu dekaratoru grupa uzstādīja Latvijas ziemas ainavu.

Pirmajos gados bija vairāki sarīkojumi kopā ar lietuviešiem. Radās doma par latviešu-lietuviešu vienības dibināšanu. Tās vietā nodibināja Baltijas Tautu Apvienības Londonas nodaļu, kas rīkoja, piemēram, 14.jūnija atceres, kuŗas jau bijām sākuši kopīgi rīkot jau kopš 1949.gada, noliekot vainagu pie Kanādas kritušo

kaŗavīru pieminēkļa Viktorijas parkā un pēc tam pulcējoties 14. jūnija atceres aktā Pilsētas bibliotēkas zālē, ar Kanādas parlamenta deputātu piedalīšanos. Palīdzējām arī ungaru

bēgļiem viņu pirmajos gados ar apmešanas Kopa Apvienībā sanāksmes, visiem Kopas vairākus

vietu sagādi. Londonas Latviešu līdzdarbojās Latviešu Nacionālā Kanādā jau kopš tās dibināšanas sūtījām LNAK dalības maksas par biedriem. LNAK ierosmē veicām politiskus pasākumus, piemēram 1951. gadā kopā ar Daugavas Vanagu Londonas nodaļu nosūtījām memorandu par latviešu kaŗavīriem-leģionariem ASV prezidentam.